

Dežmanov odgovor o Zvezi norcev in cerebralnih paralizirancih

“Predlagal pa sem le, da naj zvezo norcev ustanovijo tisti, ki imajo cerebralno paralizo in so čustveni invalidi,” je zgodovinar **Jože Dežman** odgovoril na »zahtevo za preklic izjav in javno opravičilo – opomin pred tožbo«, ki so mu jo preko odvetnikov poslali iz Zveze borcev. Celoten Dežmanov odgovor na zahtevo Zveze borcev, da naj prekliče svoje izjave in se opraviči, ker ga bodo sicer tožili, objavljam v nadaljevanju članka. Objavljena je, povsem na koncu, tudi celotna zahteva, za kaj vse bi se Dežman po mnenju Zveze borcev moral opravičiti, ker ga bodo sicer tožili.

Srečanje Turnška s Kaduncem in Ambrožičevo

dr. Jože Dežman

Da bodo Dežmana tožili, “ker laži ne zastarajo in ker gre izmišljanje in ponarejanje zgodovine”, mi je prejšnji teden napovedal šef zveze borcev **Tit Turnšek**, ko sem preverjal, ali [je bil res na pogovoru pri generalnem direktorju televizije](#), kjer sta ga v torek ob Kaduncu sprejela še odgovorna urednica Informativnega programa **Manica Ambrožič** in vodja Službe za komuniciranje **Polonca Komar**. Tega pogovora mi predsednik Zveze borcev Turnšek ni bil pripravljen ne potrditi in ne zanikati. So pa srečanje v pisarni direktorja potrdili iz vrha javne RTV, kjer sem tudi preverjal. “Da smo društvo norcev, da imamo cerebralno paralizo, to bo šlo na sodišče,” je dejal Turnšek, ko o pogovoru pri direktorju sicer ni želel govoriti in dodal, da so “očitki o zločinih, ki bi jih naj zagrešila partizanska vojska, žalitev tudi za vse zavezniško vojske, da so podpirale zločince, komunistične revolucionarje...” Kje bi naj Dežman ali Možina zavezniškim vojskam očitala sodelovanje pri množičnih povojnih pobojih ujetnikov, ni povsem jasno. Je pa po podobnem vzorcu ravnala [Sovjetska zveza na Poljskem](#), ko so državo okupirali po dogovoru s Hitlerjem in tam pobila ujete poljske častnike, podčastnike in številne civiliste.

Dogodek je znan kot pokol v Katinskem gozdu. Pokole so sovjeti dolgo sistematično prikrivali in jih poskušali tudi podtakniti Nemcem, če bi prišlo na dan. Poboje po vojni se je sistematično prikrivalo tudi v Socialistični Jugoslaviji. Zveza borcev združuje nekdanje pripadnike vojske, ki je izvedla poboje, a so večinoma, ker je minilo že veliko časa – likvidatorji in tisti na vrhu zveze komunistov, ki so ukazovali, že pokojni. O intervjuju Jožeta Možine z Jožetom Dežmanom bo septembra ob poročilu varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev **Ilinke Todorovske** razpravljala Programski svet RTV, v katerim ima levica velikansko večino.

Celoten odgovor Dežmana

Na "zahtevo za preklic izjav in javno opravičilo – opomin pred tožbo« iz Zveze borcev je Jože Dežman v celoti odgovoril tako:

"Odgovor na Vašo zahtevo z dne 3. avgusta 2018

Odvetniška pisarna Fabiani, Petrovič, Jeraj, Rejc op. d.o.o. mi je poslala »zahtevo za preklic izjav in javno opravičilo – opomin pred tožbo« z dne 3. avgusta 2018.

Zahtevo ste mi poslali po pooblastilu Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije, Einspielerjeva ulica 6, 1000 Ljubljana. V njem navajate, da naj bi: »zastopnika in nekatere člane naše stranke ter zvezo kot tako obtožili, da laže. Prav tako ste zvezo samo in člane naše stranke označili z vrsto negativnih prispevkov ter navedli številna neresnična dejstva«.

Najprej naj povem, da v intervjuju niti enkrat nisem uporabil imena Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije in moje izjave označujejo pojave, ki so značilni za slovensko družbo. Konkretna imena, ki so bila navedena, pa so bila navedena za konkretne primere.

Preden pojasnim nesporazume v zvezi s konkretnimi primeri, ki

jih navajate, naj povem, da sem vesel, da Zveza združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije ne oporeka strokovnim ugotovitvam, ki sem jih izrazil v intervjuju, in da torej tako priznavajo povedana dejstva in njihove razlage.

Naj pa pojasnim konkretne izjave, ki jih označujete kot »številna neresnična dejstva, ki naj bi se nanašala na našo stranko«.

1.

»navedli, da naj bi vam naša stranka prepovedala vstop v (kraj) Bohinj«

Dejstvo je, da je g. Tone Kapus kot predsednik Združenja borcev za vrednote NOB 15. aprila 2015 v Gorenjski muzej poslal naslednjo zahtevo: »Na osnovi razprave in sklepa letne skupščine Združenja borcev za vrednote NOB Radovljica z dne 30.3.2016 vam sporočamo, daje muzealec dr. Jože Dežman v Bohinju nezaželen.« Kot dokaz prilagam predmetno obvestilo temu svojemu odgovoru. Vendar o tej prepovedi v inkriminiranem intervjuju jaz nisem govoril, omenila jo je Alenka Puhar: »Je edini, ki so mu prepovedali vstop na določeno ozemlje Slovenije, v Bohinj ne sme baje, to mu je prepovedala Zveza borcev zaradi nekih silovitih nepravilnosti, ki jih je zagrešil v eni razstavi.«

2.

»navedli, da tako zastopnik naše stranke g. Tit Turnšek, kot tudi vidna člana g. Vrhunc in ga. Konjajev, v javnosti zatrjujejo laži«

Za izjave Tita Turnška sem že 18. maja 2015 kot predsednik Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč pisal varuhinji gledalčevih pravic, da »prosim za pojasnilo, kako da se niste odzvali na nezaslišane izpade Tita Turnška, ki je zatrdil, da so bili povojni umori zaščitenih skupin

oseb (vojni ujetniki, civilisti, zlasti pa ranjenci, bolniki in invalidi) izvedeni tako, da so bile žrtve obsojene in da so bile upravičeno umorjene. To je v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije. S tem je napadel temelje RS kot pravne in demokratične države, zanikal zakonodajo RS. Posebna vladna komisija po Zakonu o popravi krivic umorjenim po vojni priznava »status žrtve povojnega protipravnega odvzema življenja«, v kriminalistični policiji pa preiskujejo te umore kot zločin proti človeštvu. Za ureditev njihovih zamolčanih in oskrunjenih grobov pa je RS leta 2015 sprejela Zakon o prikritih grobiščih in pokopu žrtev.«

V odgovoru na odzive po objavi inkriminiranega intervjuja pa sem v izjavi, ki so jo objavili številni mediji, zapisal, da Turnšek neusmiljeno poudarja, da so bili po vojni umorjeni vojni ujetniki in civilisti obsojeni, česar pa njegova predhodnika Dolničar in Stanonik nista počela več. Turnšek s tem napada Republiko Slovenijo, saj je ta vsem tem umorjenim z Zakonom o popravi krivic podelila status »žrtve povojnega protipravnega odvzema življenja«. Napada pa tudi Ljudsko oz. Socialistično republiko Slovenijo, saj v Arhivu RS obstaja uradni dokument: »Spisek obsojenih oseb, nad katerimi je bila izvršena smrtna kazen v času 1945 do 31.12.1952«. Na njem je recí in piši 218 (dvestoosemnajst) oseb, ne pa več kot petnajst tisoč prebivalcev Slovenije, kolikor so jih umorile komunistične oblasti po koncu 2. svetovne vojne.

Na nekatera zavajanja, ki sta jih javno izrekala Marko Vrhunec in Zora Konjajeva pa sem opozoril v prvi številki revije Dileme lansko leto: »Nekaj precej nasprotujočih si laži je o žrtvah v rovu Sv. Barbare v zadnjih letih izrekel Marko Vrhunec, ena je bila tale: 'V Teharjah je tudi nekaj ljudi pomrlo, posebej pri teh mlajših. Če so pa ti v Hudi jami, to niso izvensodno pobiti otroci, ampak so bili z materjo pa z očetom tudi otroci s Teharij in tudi drugi, ki so pač tam umrli.' Zora Konjajeva je po pogrebu žrtev iz rova sv. Barbare zapisala: 'Borci hercegovske brigade so v silni

želji po maščevanju zaradi grozot, ki so jih pretrpeli prebivalci Hercegovine, pobili tudi civiliste, ki so se umikali z ustaši, in jih vrgli v Hudo jamo.' Seveda v rov sv. Barbare niso vozili ne mrličev s Teharij ne padlih v boju – tudi take laži so sestavni del LIT. Vojne ujetnike in civiliste, verjetno Slovence in Hrvate, so pobijali v rovu sv. Barbare. Ne vemo, ali so jih pobijale enote z juga.«

3.

»navedli, da naj polovica smrtnih žrtev v Sloveniji ne bi imela pravice do groba«

V delu Narodnoosvobodilna vojna na Slovenskem so kot žrtve, ki jim pripada pravica do groba in spomina, navedli: »Od okrog 1,600.000 Slovencev, živečih v začetku druge svetovne vojne v matični Sloveniji in na slovenskem narodnem ozemlju zunaj nje, je v vrstah oboroženih enot NOV in Narodne zaščite, od pripadnikov osvobodilnega gibanja, v taboriščih in zaporih ter kot žrtve nacističnega terorja izgubilo življenje okrog 46.000 oseb ali 2,5 %, od tega okoli 3500 žensk. Cenimo, da je od tega skupnega števila padlo v oboroženem boju ali umrlo za ranami okrog 16.000, v ujetniških in koncentracijskih taboriščih 9000, od bombardiranja pa 1600. Da bi prebivalstvo ustraševali in ga odvrnili od tega, da bi pomagalo osvobodilnemu gibanju in se ga udeleževalo, pa so postrelili, pomorili, obesili ali sežgali okrog 19.400 civilnih oseb obeh spolov in vseh starosti, od tega okrog 2500 talcev.«

Če je bilo torej za oblasti v drugi Jugoslaviji 46.000 žrtev takih, da so bile vredne groba in spomina, jih ima danes Inštitut za novejšo zgodovino popisanih okoli 100.000. In 46.000 je manj kot polovica od 100.000.

Dejstvo, da so brez pravice do groba in spomina ostali vsi, ki jih pobije partizanska stran med vojno in komunistične oblasti po vojni (več kot 25.000 oseb), slovenski

mobiliziranci v nemško, italijansko in madžarsko vojno (več kot 15.000 oseb), partizani, umorjeni od partizanov. Poleg tega pa nam statistike povedo, da so režimski popisi v drugi Jugoslaviji »pozabili« popisati več kot 10.000 padlih partizanov in pripadnikov partizanskega gibanja. Vsa ta dejstva so bila v že večkrat objavljena tako v številnih mojih objavah kot v analizi popisa žrtev druge svetovne vojne in revolucije Inštituta za novejšo zgodovino.

4.

»našo stranko in njene člane označili s »prefarbanimi kruhoborci« in »prenovljenimi komunističnimi veterani«, ki naj bi »propagandno zlorabljali mrtve««

Inkriminirana izjava se v celoti glasi: »To pomeni, da nobeden ni nič o tem mislil. Še hujše, še hujše dejstvo, da nobeden ni razmišljal o partizanskih grobovih, da je šlo tem, recimo prefarbanim kruhoborcem in recimo tem prenovljenim komunističnim veteranom, samo za domačo rabo, za propagandno zlorabo mrtvih, je pa to, da v sukcesijskem sporazumu z nekdanje Jugoslavije grobovi sploh niso vpisani.«

V kontekstu odgovornosti za to, da partizanski in drugi slovenski grobovi v tujini niso predmet sporazuma o nasledstvu, očitam tistim, ki se sicer sklicujejo na izročila titoizma in jih izkoriščajo pri doseganju položajev, dejansko pa so imeli vso oblastno moč, da bi lahko poskrbeli za grobove slovenskih žrtev v tujini, pa tega niso storili. Torej očitek zadeva Zvezo združenj borcev za vrednote NOB le v tem smislu, da so bili mogoče v teh strukturah tudi njeni člani. Vsekakor pa nisem omenjal ne Zveze združenj borcev za vrednote NOB ne njenih konkretnih članov.

5.

»njene člane označili za »široko sprego politike, medijev, veteranov, ki kaj dosti ne mislijo, ki so nemci«, ker naj bi bili nemi«

Spet naj navedem celoto inkriminirane izjave: »Marko Prešeren je označil ta pojav kot partizanska diskurzna koalicija. Se pravi gre za eno široko sprego politike, medijev, veteranov recimo, ki pravzaprav niti kaj dosti ne mislijo. In so, na eni ravni bi jim lahko rekel némcí. Ker so nemi, se nočejo pogovarjati recimo z vami, z mano. Némcí.«

V tej izjavi navajam znanstveno besedilo Marka Prešerna »Mednarodnopravno mnenje in analiza diskurznih koalicij: glede dolžnosti Republike Slovenije do prikritih množičnih morišč in grobišč, glede nerazumljivih zastojev pri tem in glede statusa domobrancev«, ki je bilo objavljeno v tretjem poročilu Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč leta 2011. V njem, kot je bilo omenjeno, govori o specifični diskurzni koaliciji in njenih specifičnih vplivih.

Némeč, po slovarju slovenskega knjižnega jezika v pomenu nem človek, pa je metafora za zadrego slovenske družbe, ko ne zmoremo dialoga o bolečih bremenih preteklosti. Iskati v tem kontekstu konkretno Zvezo združenj borcev za vrednote NOB in njene konkretne člane, presega vsebinski okvir moje izjave.

6. in 7.

»za člane naše stranke zatrjujete, da trpijo za »cerebralno paralizo« in »emocionalno invalidnostjo««

»našo stranko označujete za »rasistično družbo«, »družbo norcev, ki bi lahko ustanovila zvezo norcev«, in podobno.

Za razumevanje teh inkriminiranih iz celote iztrganih pojmov naj spet navedem svojo izjavo v celoti: »Po drugi strani, ko pa vidiš cerebralno paralizo zaradi katere trpijo, pa tudi emocionalno invalidnost. Jaz sem šel zadnjič spet brati Filipičev Pohorski bataljon. Tam je ta grozotna neobčutljivost do sočloveka. Kdor ni naš, je nič. To je rasistična družba, jaz temu pravim titoistični apartheid. Ampak, če upoštevamo to uničenje ene miselne in etične substance, je pa to družba norcev. In oni bi z lahkoto

ustanovili zvezo norcev namesto kakšne druge, kakšnega drugega gojitelja vrednot.«

Ker je v javnosti takoj prišlo do napačne domneve, da moja izjava označuje Zvezo združenj borcev za vrednote NOB, sem v pojasnilu, ki je bilo objavljeno v številnih medijih, pojasnil: »Že od leta 1982 me ljubitelji tabujev titoizma zmerjajo, da se neprimerno izražam. Tako se jezijo, ker naj bi določene kolege nazval s kruhoborci – torej tistimi, ki se ženejo predvsem za kruhom. Sam pa pritrjujem tem, ki dojemajo človeka kot bitje, ki ne živi samo od kruha. Potem mi očitajo, da sem komunistično veteransko organizacijo poimenoval zveza norcev. Predlagal pa sem le, da naj zvezo norcev ustanovijo tisti, ki imajo cerebralno paralizo in so čustveni invalidi (npr. da je že tako hudo, da zanikajo vojne zločine, zločine proti človeštvu, govoričijo o premetavanju kosti ...) Tistim, ki spoštujejo in živijo duhovna izročila človeštva in ki so občutljivi za zločine svojih prednikov, ki zagovarjajo pravico slehernika do groba in spomina, pa seveda moje besede ne veljajo.«

Naj še dodatno pojasnim, da je iz konteksta intervjuja razvidno, da ne mislim na cerebralno paralizo v smislu medicinske diagnoze, ampak predvsem na paralizo sposobnosti človeških možganov, da sprejmemo nova dejstva in potem temu prilagodijo svoje ravnanje. Tako sem v intervjuju poudaril: »Ampak vse to pomeni preprosto razpravo, ugotavljanje dejstev in spremembo stališč, če prejšnja ne zdržijo.«

V skladu z Vašo zahtevo pošiljam svoj odgovor na spletni portal www.rtv slo.si in druga sredstva javnega obveščanja, da ga objavilo.

S spoštovanjem

Dr. Jože Dežman”

Zahteva za opravičilo Zveze borcev, na katero odgovarja Dežman, je takšna:

[2018 8.3. zzb zahteva za opravičilo](#)